

แบบฝึกทักษะ

วิชา ค23101 คณิตศาสตร์ 5 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตร

ชุดที่ 8

เรื่อง ปริมาตรของทรงกระบอก

โดย
นรวรรณ อัครา อดิษฐ์
คำพิมพ์ ครูวิฑูรณะชัชวาลย์

โรงเรียนคอนสารวิทยาคม
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง ปริมาตรของทรงกระบอก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 โรงเรียนคอนสารวิทยาคม อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 จัดทำขึ้นเพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน วิชา ค23101 คณิตศาสตร์ 5 มุ่งให้ผู้เรียน มีความรู้พื้นฐานด้านการคิดคำนวณ มีทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ พัฒนาทักษะ กระบวนการคิด คิดอย่างมีเหตุผล เชื่อมโยงความรู้ได้อย่างสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นพื้นฐานการคำนวณและมีทักษะกระบวนการคิดในระดับขั้นที่สูงขึ้นไป แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์เล่มนี้ประกอบด้วย คำแนะนำในการใช้แบบฝึกเสริมทักษะ ใบความรู้ แบบทดสอบก่อนเรียน แบบฝึกทักษะและแบบทดสอบหลังเรียน พร้อมเฉลยคำตอบ

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์เล่มนี้ จะเป็นส่วนหนึ่งของเครื่องมือที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างสมบูรณ์ มีประสิทธิภาพ และเอื้อประโยชน์แก่นักเรียน ครูผู้สอนคณิตศาสตร์และผู้ที่สนใจตามสมควร

วัลย์พร โล่ห์เส็ง

สารบัญ

เรื่อง

หน้า

คำนำ	ก
สารบัญ	ข
คำชี้แจงในการใช้แบบฝึกทักษะ	ค
จุดประสงค์การเรียนรู้	ง
แบบทดสอบก่อนฝึกทักษะ	1
ใบความรู้	3
แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ 1	5
แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ 2	7
แบบทดสอบหลังฝึกทักษะ	9
ภาคผนวก	11
เฉลยแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ 1	12
เฉลยแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ 2	14
เฉลยแบบทดสอบก่อน – หลังฝึกทักษะ	16
บรรณานุกรม	17

คำชี้แจงในการใช้แบบฝึกทักษะ

แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ชุดที่ 8 เรื่อง ปริมาตรของทรงกระบอก จัดทำขึ้นเพื่อสร้างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับพื้นที่ผิวและปริมาตรของรูปเรขาคณิต ประกอบด้วย

1. จุดประสงค์การเรียนรู้
2. แบบทดสอบก่อนฝึกทักษะ
3. ใบความรู้
4. แบบฝึกทักษะ จำนวน 2 กิจกรรม
5. แบบทดสอบหลังฝึกทักษะ
6. เฉลยแบบฝึกทักษะและเฉลยแบบทดสอบก่อน - หลังฝึกทักษะ

คำชี้แจงการใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ ชุดที่ 8 เรื่อง ปริมาตรของทรงกระบอก

1. ก่อนลงมือทำแบบฝึกทักษะ ครูควรชี้แจงการทำแบบฝึกทักษะให้นักเรียนเข้าใจก่อน
2. นักเรียนอ่านคำชี้แจงแบบฝึกทักษะ ทำความเข้าใจจุดประสงค์การเรียนรู้
3. นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน
4. ให้นักเรียนศึกษาเนื้อหาจากใบความรู้ เรื่อง ปริมาตรของกระบอก ที่ให้อย่างรอบคอบแล้วปฏิบัติตามกิจกรรมในแบบฝึกทักษะ
5. เมื่อทำกิจกรรมในแบบฝึกทักษะเสร็จหมดทุกแบบฝึกแล้ว ให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน
6. นักเรียนควรเปรียบเทียบคะแนนจากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนเรื่อง ปริมาตรของกระบอก เพื่อตรวจสอบความเข้าใจของตนเอง

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถหาปริมาตรของทรงกระบอกได้
2. นักเรียนสามารถแก้โจทย์ปัญหาได้

แบบทดสอบก่อนฝึกทักษะ

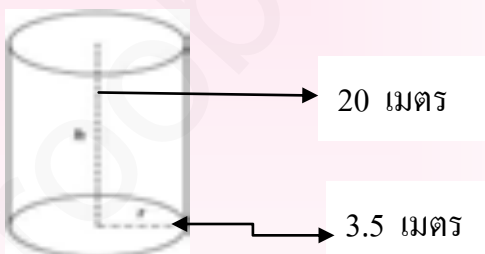
แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ ชุดที่ 8 เรื่อง ปริมาตรของทรงกระบอก

ชื่อ ชั้น เลขที่

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย \times ทับข้อ ก ข ค หรือ ง หน้าคำตอบที่ถูกที่สุด
เพียงข้อเดียว

1. ทรงกระบอกอันหนึ่งรัศมี 5 เซนติเมตร สูง 7 เซนติเมตร พื้นที่ฐานของทรงกระบอกนี้มีค่าเท่าไร

ก. 87.57	ตารางเซนติเมตร
ข. 87.75	ตารางเซนติเมตร
ค. 78.57	ตารางเซนติเมตร
ง. 78.75	ตารางเซนติเมตร
2. ถังน้ำทรงกระบอก มีรัศมี 3.5 เมตร สูง 20 เมตร ใส่น้ำไว้เพียงครึ่งถัง ปริมาตรของน้ำในถังตรงกับข้อใด

ก. 440	ลูกบาศก์เมตร
ข. 385	ลูกบาศก์เมตร
ค. 220	ลูกบาศก์เมตร
ง. 150	ลูกบาศก์เมตร
3. กระจ็องนมใบหนึ่งวัดได้สูง 4.4 เมตร เส้นผ่านศูนย์กลาง 2.1 เมตร สามารถจูนนมเต็มกระจ็องได้เท่าไร

ก. 14.25	ลูกบาศก์เมตร
ข. 15.25	ลูกบาศก์เมตร
ค. 16.25	ลูกบาศก์เมตร
ง. 16.75	ลูกบาศก์เมตร

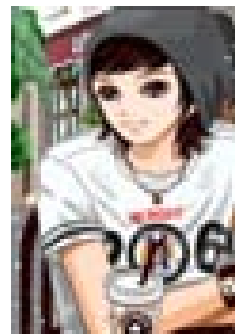
4. ถังน้ำทรงกระบอกใบหนึ่งมีรัศมี 7 เมตร สูง 20 เมตร ถ้าใส่น้ำเต็มถัง แล้วน้ำในถัง จะมีปริมาตรประมาณเท่าใด

- ก. 3,080 ลูกบาศก์เมตร
- ข. 1,540 ลูกบาศก์เมตร
- ค. 1,400 ลูกบาศก์เมตร
- ง. 1,060 ลูกบาศก์เมตร

5. ถังน้ำทรงกระบอกใบหนึ่ง วัดเส้นผ่านศูนย์กลางได้ 8 เซนติเมตร ถังน้ำลึก 10 เซนติเมตร จะจุน้ำได้ประมาณเท่าใด

- ก. 50.28 ลูกบาศก์เซนติเมตร
- ข. 508.20 ลูกบาศก์เซนติเมตร
- ค. 504.65 ลูกบาศก์เซนติเมตร
- ง. 502.40 ลูกบาศก์เซนติเมตร

ได้คะแนน
เก่งมากครับ

ใบความรู้

เรื่อง ปริมาตรของทรงกระบอก

ทรงกระบอก คือ รูปเรขาคณิตสามมิติที่มีฐานสองฐานเป็นรูปวงกลมที่เท่ากันทุกประการ และอยู่บนระนาบที่ขนานกัน และเมื่อตัดรูปเรขาคณิตสามมิตินั้นด้วยระนาบที่ขนานกับฐานแล้วจะได้หน้าตัดเป็นวงกลมที่เท่ากันทุกประการกับฐานเสมอ

ในการหาปริมาตรของทรงกระบอก ใช้สูตรดังนี้

สูตรการหาปริมาตรของทรงกระบอก เป็นดังนี้

$$\text{ปริมาตรของทรงกระบอก} = \text{พื้นที่ฐาน} \times \text{สูง}$$

$$\text{หรือ ปริมาตรของทรงกระบอก} = \pi r^2 h$$

เมื่อ r แทนรัศมีของวงกลมที่เป็นฐาน

h แทนความสูงของทรงกระบอก

วิธีการหาปริมาตรของทรงกระบอก สามารถศึกษาจากตัวอย่าง ต่อไปนี้

ตัวอย่าง 1 จงหาปริมาตรของทรงกระบอกที่มีรัศมีของฐานยาว 5 เซนติเมตร และสูง 14 เซนติเมตร

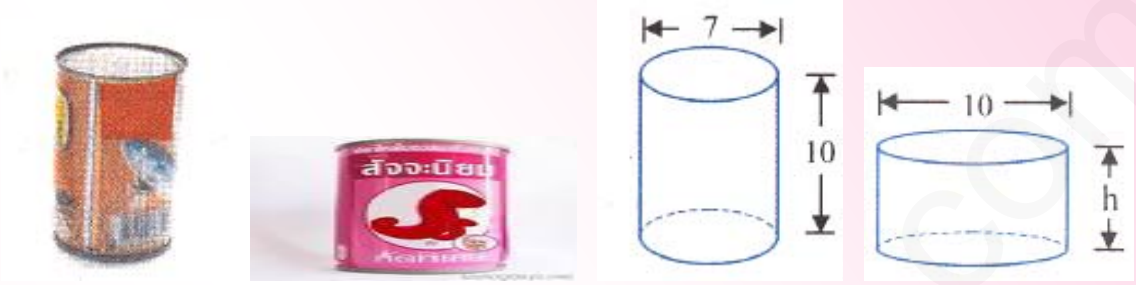
วิธีทำ

$$\begin{aligned} \text{ปริมาตรของทรงกระบอก} &= \pi r^2 h \\ &= \pi (5^2) \times (14) \\ &= 350\pi \\ &\approx 350 \times 3.14 \\ &= 1,099 \text{ ลูกบาศก์เซนติเมตร} \end{aligned}$$

ตอบ ประมาณ 10.05 ลูกบาศก์เมตร

ตัวอย่างที่ 2

ปลากระป๋องบรรจุในกระป๋องทรงกระบอกสองชนิดที่มีความจุเท่ากันและมีขนาดดังรูป จงหาความสูง (h) ของกระป๋องใบเตี้ย (ความยาวที่กำหนดให้มีหน่วยเป็นเซนติเมตร)

วิธีทำ

กระป๋องใบสูงรัศมี เท่ากับ $\frac{7}{2} = 3.5$ เซนติเมตร

และมีความสูง เท่ากับ 10 เซนติเมตร

เนื่องจาก ปริมาตรของทรงกระบอก = พื้นฐาน \times สูง

จะได้ ปริมาตรของกระป๋องใบสูง เท่ากับ $\pi(3.5)^2 \times 10$

$$\approx 3.14 \times (3.5)^2 \times 10$$

$$\approx 384.65 \text{ ลูกบาศก์เซนติเมตร}$$

เนื่องจาก กระป๋องของปลากระป๋องใบสูงมีปริมาตรเท่ากับใบเตี้ย คือ 384.65 ลูกบาศก์เซนติเมตร

และปลากระป๋องใบเตี้ยมีรัศมี เท่ากับ $\frac{10}{2} = 5$ เซนติเมตร

ให้ กระป๋องใบเตี้ยมีความสูง เท่ากับ h เซนติเมตร

และเนื่องจาก ปริมาตรของทรงกระบอก = พื้นฐาน \times สูง

จะได้ ปริมาตรของกระป๋องใบเตี้ย = $\pi r^2 \times h$

$$384.65 = \pi(5)^2 \times h$$

$$h \approx \frac{384.65}{3.14 \times 25}$$

$$h \approx 4.9 \text{ ลูกบาศก์เซนติเมตร}$$

ตอบ กระป๋องใบเตี้ยมีความสูง 4.9 เซนติเมตร

แบบทดสอบหลังฝึกทักษะ
แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ ชุดที่ 8 เรื่อง ปริมาตรของทรงกระบอก

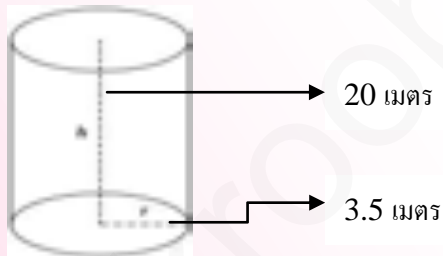
ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย \times ทับข้อ ก ข ค หรือ ง หน้าคำตอบที่ถูกต้องที่สุด
เพียงข้อเดียว

1. ครอบงมบอบหน้บหนึ่งวัดได้สูง 4.4 เมตร เส้นผ่าศูนย์กลาง 2.1 เมตร เมื่อบนบมเต็มครอบงม
จะมีปริมาตรเท่าไร

- ก. 14.25 ลูกบาศก์เมตร
- ข. 15.25 ลูกบาศก์เมตร
- ค. 16.25 ลูกบาศก์เมตร
- ง. 16.75 ลูกบาศก์เมตร

2. ถังน้ำทรงกระบอก มีรัศมี 3.5 เมตร สูง 20 เมตร ใส่น้ำไว้เพียงครึ่งถังปริมาตรของ
น้ำในถังตรงกับข้อใด

- ก. 440 ลูกบาศก์เมตร
- ข. 385 ลูกบาศก์เมตร
- ค. 220 ลูกบาศก์เมตร
- ง. 150 ลูกบาศก์เมตร

3. ทรงกระบอกอันหนึ่งรัศมี 5 เซนติเมตร สูง 7 เซนติเมตร พื้นที่ฐานของทรงกระบอกนี้
มีค่าเท่าไร

- ก. 87.57 ตารางเซนติเมตร
- ข. 87.75 ตารางเซนติเมตร
- ค. 78.57 ตารางเซนติเมตร
- ง. 78.75 ตารางเซนติเมตร

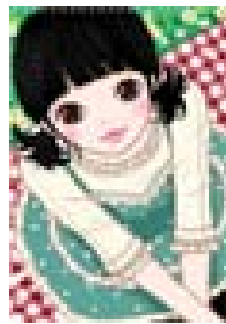
4. ถังน้ำทรงกระบอกใบหนึ่ง วัดเส้นผ่านศูนย์กลางได้ 8 เซนติเมตร ถังน้ำลึก 10 เซนติเมตร จะจุน้ำได้ประมาณเท่าใด

- ก. 50.28 ลูกบาศก์เซนติเมตร
 ข. 508.20 ลูกบาศก์เซนติเมตร
 ค. 504.65 ลูกบาศก์เซนติเมตร
 ง. 502.4 ลูกบาศก์เซนติเมตร

5. ถังน้ำทรงกระบอกใบหนึ่งมีรัศมี 7 เมตร สูง 20 เมตร ถ้าใส่น้ำเต็มถัง แล้วน้ำในถัง จะมีปริมาตรประมาณเท่าใด

- ก. 3,080 ลูกบาศก์เมตร
 ข. 1,540 ลูกบาศก์เมตร
 ค. 1,400 ลูกบาศก์เมตร
 ง. 1,060 ลูกบาศก์เมตร

ได้คะแนน
 เก่งมากค่ะ

ภาคผนวก

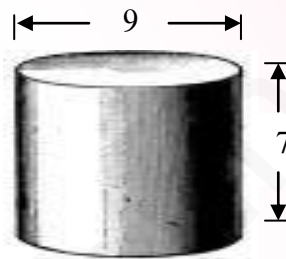
1. เฉลยแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์
 - เรื่อง ปริมาตรของทรงกระบอกที่ 1
 - เรื่อง ปริมาตรของทรงกระบอกที่ 2
2. เฉลยแบบทดสอบก่อนฝึกทักษะ
3. เฉลยแบบทดสอบหลังฝึกทักษะ

เฉลยแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์
เรื่อง ปริมาตรของทรงกระบอก ที่ 1

คำชี้แจง ให้นักเรียนแสดงวิธีทำในแต่ละข้อต่อไปนี้

1. จากรูป จงหาว่าทรงกระบอกมีปริมาตรเท่าไร

วิธีทำ

จากรูป ให้ทรงกระบอกมี รัศมี $\frac{9}{2}$ = 4.5 หน่วย

และมีความสูง = 7 หน่วย

เนื่องจาก ปริมาตรของทรงกระบอก = $\pi r^2 h$

จะได้ = $\pi \times (4.5)^2 \times 7$ ลูกบาศก์หน่วย

$\approx 3.14 \times 20.25 \times 7$ ลูกบาศก์หน่วย

ดังนั้นปริมาตรของทรงกระบอกนี้ ≈ 445.10 ลูกบาศก์หน่วย

หรือ ≈ 445.10 ลูกบาศก์หน่วย

ตอบ ประมาณ 445.10 ลูกบาศก์หน่วย

2. กำหนดทรงกระบอกให้ ดังรูป ซึ่งมีปริมาตรเท่ากับ 678.24 ลูกบาศก์เซนติเมตร และมีรัศมีของฐานเท่ากับ 3 เซนติเมตร จงหาความสูง

$$\begin{aligned}
 \text{ให้ ทรงกระบอกมีปริมาตร} &= 678.24 \text{ ลูกบาศก์เซนติเมตร} \\
 \text{และมีรัศมี} &= 3 \text{ เซนติเมตร} \\
 \text{เนื่องจากปริมาตรของทรงกระบอก} &= \pi r^2 h \\
 \text{จะได้ว่า} \quad 678.24 &= \pi \times (3)^2 \times h \text{ ลูกบาศก์หน่วย} \\
 h &= \frac{678.24}{\pi \times 9} \text{ เซนติเมตร} \\
 &= \frac{678.24}{3.14 \times 9} \text{ เซนติเมตร} \\
 \text{ดังนั้นทรงกระบอกนี้มีความสูง} &= 24 \text{ เซนติเมตร}
 \end{aligned}$$

ตอบ 24 เซนติเมตร

เฉลยแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์

เรื่อง ปริมาตรของทรงกระบอก ที่ 2

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนแสดงวิธีทำในแต่ละข้อต่อไปนี้

1. ถังเก็บน้ำทรงกระบอกใบหนึ่งวัดเส้นผ่านศูนย์กลางภายในได้ 8 เซนติเมตร ความลึก 10 เซนติเมตร จะจุน้ำได้เท่าไร

วิธีทำ

ให้ เส้นผ่านศูนย์กลางของถังน้ำ เท่ากับ 8 เซนติเมตร และลึก 10 เซนติเมตร

เนื่องจาก ปริมาตรของทรงกระบอก = พื้นที่ฐาน \times ความสูง

จะได้ ปริมาตรของถังน้ำ = $\pi r^2 h$ ลูกบาศก์เซนติเมตร

$\approx (3.14)(4)^2 (10)$ ลูกบาศก์เซนติเมตร

≈ 502.4 ลูกบาศก์เซนติเมตร

ดังนั้น ถังน้ำจุน้ำได้ ประมาณ 502.4 ลูกบาศก์เซนติเมตร

ตอบ ประมาณ 502.4 ลูกบาศก์เซนติเมตร

2. ท่อทรงกระบอกสองท่อทำจากวัสดุชนิดเดียวกัน มีความหนาสม่ำเสมอ *ท่อหนึ่ง* ยาว 40 เซนติเมตร เส้นผ่าศูนย์กลางภายใน 60 เซนติเมตร *ท่อที่สอง* ยาว 90 เซนติเมตร เส้นผ่าศูนย์กลางภายใน 40 เซนติเมตร ท่อใดมีความจุมากกว่า

หาปริมาตรของทรงกระบอกทั้ง 2 ท่อ ดังนี้

ท่อที่ 1 เส้นผ่าศูนย์กลาง 60 เซนติเมตร จะได้รับรัศมี 30 เซนติเมตร

ยาว 40 เซนติเมตร

เนื่องจาก ปริมาตรทรงกระบอก = พื้นที่ฐาน \times ความสูง

$$\begin{aligned} \text{จะได้ ปริมาตรของท่อที่ 1} &= \pi r^2 h \text{ ลูกบาศก์เซนติเมตร} \\ &\approx (3.14)(30)^2 (40) \text{ ลูกบาศก์เซนติเมตร} \\ &\approx 113,040 \text{ ลูกบาศก์เซนติเมตร} \end{aligned}$$

ท่อที่ 2 เส้นผ่าศูนย์กลาง 40 เซนติเมตร จะได้รับรัศมี 20 เซนติเมตร

ยาว 90 เซนติเมตร

เนื่องจาก ปริมาตรทรงกระบอก = พื้นที่ฐาน \times ความสูง

$$\begin{aligned} \text{จะได้ ปริมาตรของท่อที่ 1} &= \pi r^2 h \text{ ลูกบาศก์เซนติเมตร} \\ &\approx (3.14)(20)^2 (90) \text{ ลูกบาศก์เซนติเมตร} \\ &\approx 113,040 \text{ ลูกบาศก์เซนติเมตร} \end{aligned}$$

ดังนั้น ท่อที่ 1 และท่อที่ 2 มีปริมาตรเท่ากัน

ตอบ ท่อที่ 1 และท่อที่ 2 มีความจุเท่ากัน

เฉลยแบบทดสอบก่อน - หลังฝึกทักษะ
แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ ชุดที่ 8 เรื่อง ปริมาตรของทรงกระบอก

แบบทดสอบก่อนฝึกทักษะ		แบบทดสอบหลังฝึกทักษะ	
ข้อ	เฉลย	ข้อ	เฉลย
1	ค	1	ข
2	ข	2	ข
3	ข	3	ค
4	ก	4	ง
5	ง	5	ก

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2545). **คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.พ.ส.).
- กระทรวงศึกษาธิการ. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- คำรณ ล้อมในเมือง และรุ่งฟ้า ล้อมในเมือง. (ม.ป.ป).**การสร้างและพัฒนาแบบฝึกทักษะวิธีการดำเนินการและสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัย**. กภาพสินธุ์ : ประสานการพิมพ์.
- ธรรมบุญ มีเสนา. (2547). **การพัฒนาแผนการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2**. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นวลอนงค์ แซ่มพุทรา. (2547). **การพัฒนาการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ด้วยแบบฝึกทักษะการคิดคำนวณ เรื่อง พหุนาม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3**. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ยุพิน พิพิธกุล. (2530). **การเรียนรู้คณิตศาสตร์**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โรงเรียนคอนสารวิทยาคม. (2552). **หลักสูตรสถานศึกษา พุทธศักราช 2551**. ชัยภูมิ : โรงเรียนคอนสารวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30. (อัดสำเนา)
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). **หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐาน คณิตศาสตร์ เล่ม 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- สาตี รักสุทธิ. (2553). **คู่มือการจัดทำสื่อ นวัตกรรมและแผนฯประกอบสื่อ นวัตกรรม**. กรุงเทพฯ : เพิ่มทรัพย์การพิมพ์.

รูปวงรี

รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส

รูปกลม

รูปสามเหลี่ยม

รูปห้าเหลี่ยม

รูปแปดเหลี่ยม

รูปทรงตัน

รูปสี่เหลี่ยมลูกบาศก์

ทรงกลม

พีระมิด

ทรงกระบอก

กรวย

พื้นที่บริเวณปฐิษา

กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์
โรงเรียนคอนสารวิทยาคม อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ